

Nazwa zajęć:	Ekopedagogika
Nazwa zajęć w j. angielskim:	Ecopedagogy
Zajęcia dla dyscypliny:	Pedagogika

Semestr:	4	Status zajęć:	fakultatywny	Język wykładowy:	polski
Rok akademicki:	2026/2027	Numer katalogowy:	203/2025/26		

Koordinator zajęć:	dr Marta Dobrzyński
Prowadzący zajęcia:	dr Marta Dobrzyński
Jednostka realizująca:	Katedra Pedagogiki
Jednostka zlecająca:	Szkoła Doktorska SGGW

Założenia, cele i opis zajęć:	<p>Zajęcia służą rozwijaniu kompetencji wspierania uczenia się na rzecz harmonijnego trwania z poszanowaniem Ziemi i innych istot. Cele obejmują pozyskanie wiedzy dotyczącej epistemicznego uczenia się i pluriwersalizmu, ekopedagogiki, ekolingwistyki, współzależności, poszanowania życia, ekolibertarianizmu wyrażającego prawo do ekowolności i do troski o innych i o Ziemię, ekosprawiedliwości, zagrożeń dla trwania i harmonii; umiejętności dotyczących animowania deliberacji, refleksji, kształtowania krytycznej refleksyjności, krytycznej mądrości; kompetencji polegającej na radzeniu sobie z odmiennością, pojawiającymi się zagrożeniami i animowaniu relacyjności, współdziałania i wspólnej troski o życie i o planetę. Zakres tematyczny obejmuje zagadnienia dotyczące ekopedagogiki w kontekście współczesnych wyzwań cywilizacyjnych, z naciskiem na zmianę paradygmatów, krytyczną refleksję oraz kształtowanie postaw sprzyjających dialogowi i aktywizmowi. 1. Wyzwania czasu przełomu – perspektywa interdyscyplinarna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wieloaspektowe zagrożenia dla planety, życia na Ziemi i dla przetrwania • Granice wzrostu, zrównoważony rozwój i 'postwzrostowa' gospodarka • Edukacja w dobie niepewności i zmiany klimatu <p>2. Od antropocentryzmu i opresji do paradygmatu troski i ekowolności</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przejawy antropocentryzmu i ich wpływ na środowisko, gospodarkę i warunki życia • Paradygmat troski – relacyjność, empatia i współodpowiedzialność • Ekowolność jako podstawa kształtowania autonomii i świadomego obywatelstwa ekologicznego <p>3. Wartości i kultura uczenia się</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kultura uczenia się w ekopedagogice – otwartość na zmiany, wyjście poza własny interes • Transformacyjna rola edukacji w kontekście edukacji dla przetrwania <p>4. Krytyczna pedagogika, ekopedagogika, ekolingwistyka, ekolibertarianizm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krytyczna pedagogika jako podstawa transgresyjnego uczenia się • Ekopedagogika w kontekście edukacji globalnej i lokalnej • Ekolingwistyka – język jako narzędzie reprodukcji i zmiany systemów wartości • Ekolibertarianizm – wolność i odpowiedzialność w edukacji ekologicznej <p>5. Deliberacje i pozytywne warunkowanie w edukacji ekologicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialog jako narzędzie kształtowania świadomości ekologicznej • Deliberacje w edukacji – tworzenie przestrzeni dla współuczestnictwa i współdecydowania • Pozytywne warunkowanie jako strategia wzmocnienia postaw służących przetrwaniu • Rola edukatora jako animatora zmiany
-------------------------------	---

Forma dydaktyczna, liczba godzin:	ćwiczenia, 15 godzin
Metody dydaktyczne:	problemowe, praktyczne

Efekty uczenia się		
WIEDZA - doktorant po zrealizowaniu zajęć zna i rozumie:	UMIĘJĘTNOŚCI - doktorant po zrealizowaniu zajęć potrafi:	KOMPETENCJE - doktorant po zrealizowaniu zajęć jest gotowy do:
W zakresie umożliwiającym rewizję istniejących paradygmatów w dziedzinie/w dyscyplinie – światowy dorobek, zbierający podstawy teoretyczne oraz ogólne i wybrane szczegółowe zagadnienia	Dokonywać krytycznej oceny wyników badań naukowych i działalności eksperckiej oraz ich wkładu w rozwój wiedzy dziedziny/dyscypliny	Krytycznej oceny dorobku reprezentowanej dziedziny/dyscypliny
Główne tendencje rozwojowe w dziedzinie/w dyscyplinie		Uznawania wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych charakterystycznych dla obszaru badań (dziedziny/dyscypliny) oraz w ujęciu interdyscyplinarnym
		Podtrzymywania etosu środowiska naukowego i prowadzenia niezależnej pracy badawczej
Sposób weryfikacji efektów uczenia się:	prace etapowe	
Forma dokumentacji osiągniętych efektów uczenia się:	zarchiwizowane prace etapowe	
Elementy i wagi oceny końcowej:	prace etapowe 100%	
Miejsce realizacji zajęć:	sala dydaktyczna	
Limit osób w grupie:	10	

Literatura podstawowa i literatura uzupełniająca

Arsuaga, J.L. (2024). Życie. Fascynująca podróż przez 4 miliardy lat, tłum. E. Ratajczyk, Kraków: Wydawnictwo Znak; Bauman, Z. (2012). O edukacji. Rozmowy z Riccardo Mazzeo, tłum. P. Poniatowska, Wrocław: Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej; Beaumont, E. (2020). 12 sprytnych sposobów, jak ocalić nasz świat, Warszawa: Prószyński Media Sp. z o.o.; Bendell, J. (2023). Breaking together: a freedom-loving response to collapse. Bristol: Good Works. https://insight.cumbria.ac.uk/id/eprint/7235/1/Bendell_BreakingTogetherA.pdf; Bohler, S. (2020). Zachalanny mózg, tłum. Ł. Musiał, Łódź: JK Wydawnictwo sp. z o.o., sp. k.; Bourdieu, P. (2022). Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądowniczej, tłum. P. Biłos, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar; Bourn, D., Tarozzi, M. (red., 2024). Pedagogy of Hope for Global and Social Justice, Bloomsbury Academic, DOI: 10.5040/9781350326293; Castoriadis, C. (2019). Socjalizm albo barbarzyństwo i inne eseje, tłum. K. Czarna, M. Gusin, M. Kruszelnicki, W. Kruszelnicki, Wrocław: Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej; Chomsky, N. (2017). Jakimi jesteśmy istotami, tłum. J. Rybski, Kraków: Wydawnictwo Vis-à-vis Etiuda spółka z o.o.; Chutorński, M. (2020). Nie tylko ludzkie wymiary edukacji. W stronę pedagogiki nieantropocentrycznej, Szczecin: Uniwersytet Szczeciński; Crawford, K. (2024). Atlas sztucznej inteligencji. Władza, pieniądze i środowisko naturalne, tłum. T. Chawziuk, Kraków: Bo.wiem; Foucault, M. (2023). Rządzenie sobą i innymi, tłum. M. Herer Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA; Freire, P. (2021). Pedagogy of hope, Londyn: Bloomsbury Academic.; Giddens, A. (2010). Klimatyczna katastrofa, Warszawa: Prószyński Media Sp. z o.o.; Goleman, D. (2009). Inteligencja ekologiczna, tłum. A. Jankowski, Poznań: Dom Wydawniczy REBIS; Habermas, J. (2015). Teoria działania komunikacyjnego, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; Hare, B., Woods, V. (2022). Przetrwają najzycielsi. Jak ewolucja wyjaśnia istotę czelowieczeństwa? Kraków: Copernicus Center Press; Horkheimer, M., Adorno, T.W. (2023). Dialektyka oświecenia, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa, Wydawnictwo krytyki politycznej; Illeris, K. (2006). Trzy wymiary uczenia się, Wrocław: Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP we Wrocławiu; Jancovici, M., Blain, C. (2024). Świat bez końca, tłum. K. Sajdakowska, K. Udrycka, Warszawa: timof i cisi wspólnicy; Kothari, A., Salleh, A., Escobar, A., Demaria, F., Acosta, A. (2019). Pluriverse-A post-development dictionary, New Delhi, Tulika Books; Kruszelnicki, W. (2023). Główne związki pedagogiki z teorią krytyczną, Kultura i Wartości, Nr 35; Mindell, A. (2022). Psychologia zakorzeniona w Ziemi, tłum. A. Chmurka-Zielińska, R. Palusiński, Katowice: Wydawnictwo Kos. S.c.; Najder-Stefaniak, K. (2020) Odpady z perspektywy myślenia ekosystemowego [w:] Sadowski R.F., Kosieradzka-Federczyk, A. (2020), Odpady miarą sukcesu i porażki cywilizowanej ludzkości, Warszawa: KSAP; Nowak, M. (2019). Theoria – praxis – poiesis jako wyzwanie i perspektywy krytyki metodologicznej w pedagogice. [w:] Krytyka metodologiczna w praktyce tworzenia wiedzy, J. Piekarski, D. Urbaniak-Zajac, S. Pasikowski (red.), Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, DOI: 10.18778/8142-715-9.03; Reiter, B. (2018). Constructing the pluriverse, DOI: <https://doi.org/10.1215/9781478002017>; Servant-Miklos, G. (2024). Pedagogies of collapse: A Hopeful Education for The End of The World as We Know It, DOI: 10.5040/9781350400528; Stitzlein, S.M. (2010). Deliberative Democracy in Teacher Education, Journal of Public Deliberation 6(1), Article 5, 1-20. <https://www.publicdeliberation.net/jpd/vol6/iss1/art5>; Thunberg, G. (2023). Książka o klimacie, tłum. M. Rogalski, Warszawa: Wydawnictwo Agora; White, R.J. (2024). Imagining education beyond growth: A post-qualitative inquiry into the educational consequences of post-growth economic thought, Curriculum Perspectives, DOI: 10.1007/s41297-024-00232-3; WWF (2024). Living Planet Report 2024 – System w niebezpieczeństwie. WWF, Gland, Szwajcaria;

Uwagi:

Szacunkowa liczba godzin pracy doktoranta niezbędna dla osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się: 20

Odniesienie efektów uczenia się do charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji (poziom kwalifikacji 8):		
Symbol efektu:	Efekty uczenia się:	8 poziom PRK
SD1_KW01	W zakresie umożliwiającym rewizję istniejących paradygmatów w dziedzinie/w dyscyplinie – światowy dorobek, zbierający podstawy teoretyczne oraz ogólne i wybrane szczegółowe zagadnienia	P8S_WG
SD1_KW02	Główne tendencje rozwojowe w dziedzinie/w dyscyplinie	P8S_WG
SD1_KU05	Dokonywać krytycznej oceny wyników badań naukowych i działalności eksperckiej oraz ich wkładu w rozwój wiedzy dziedziny/dyscypliny	P8S_UW
SD1_KK01	Krytycznej oceny dorobku reprezentowanej dziedziny/dyscypliny	P8S_KK
SD1_KK03	Uznawania wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych charakterystycznych dla obszaru badań (dziedziny/dyscypliny) oraz w ujęciu interdyscyplinarnym	P8S_KK
SD1_KK08	Podtrzymywania etosu środowiska naukowego i prowadzenia niezależnej pracy badawczej	P8S_KR